

تبیین فقهی حقوقی

شروط ضمن عقد ازدواج

و عیوب موجب فسخ نکاح و حق حبس زوجه

الحاقت و اضافات

دکتر سید مهدی میرشاد

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد

بادیاچه

دکتر سید مصطفی محقق‌الاماد

انتشارات جنگل

سرشناسه	: میرداداشی، مهدی، ۱۳۵۱-
عنوان و نام پدیدآور	: تبیین فقهی حقوقی شروط ضمن عقد ازدواج و عیوب موجب فسخ نکاح و حق حبس زوجه/ مؤلف: سید مهدی میرداداشی؛ با دیباچه: سید مصطفی محقق داماد.
وضعیت ویراست	: ویراست دوم.
مشخصات نشر	: تهران: جنگل، جاودانه، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	: ۲۴۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۱۹۰-۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
موضوع	: زناشویی (فقه)
موضوع	: زناشویی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: حقوق خانواده (فقه)
موضوع	: خانواده‌ها -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: محقق داماد، سید مصطفی، ۱۳۲۴، مقدمه‌نویس
رده‌بندی	: ۱۳۹۳ ت ۸۷/۱/م ۱۸۹/۱ BP
رده‌بندی	: ۲۹۷/۳۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۹۴۲۸۸

انتشارات
جنگل

عنوان کتاب: تبیین فقهی حقوقی شروط ضمن عقد ازدواج و عیوب موجب فسخ نکاح و حق حبس زوجه (برایش جدید)
 مؤلف: دکتر سید مهدی میرداداشی
 ناشر: انتشارات جنگل، جاودانه
 ناظر فنی: امین لشکری
 نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۳
 قطع و تیراژ: رقعی، ۱۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۷۵۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۱۹۰-۰۰

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵-۹-۶۶۴۸۲۸۳۰
<http://www.junglepub.org>
 email:// Info@junglepub.org ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۶۷-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

دیباچه

پیشگفتار

حق حبس زوجه

- ۱ مقدمه
- ۳ گفتار اول: تشکیک در اصل حق حبس زوجه
- ۱۵ گفتار دوم: اثر اعسار زوج بر حق حبس
- ۱۹ گفتار سوم: اثر تقسیط مهر بر حق حبس

عیوب موجب فسخ نکاح

- ۳۷ مقدمه
- بخش اول: فسخ نکاح به استناد خیار عیب، تدلیس و بررسی میزان عیبی که موجب فسخ
به جهت وجود عیب ۳۹
- فصل اول: عیوب موجب حق فسخ در نکاح و تدلیس ۴۰
- مبحث اول: عیوب مشترک ۴۰
- مبحث دوم: عیوب مختص مرد ۴۱
- مبحث سوم: عیوب مختص زن ۴۵
- مبحث چهارم: تدلیس ۴۷

فصل دوم: بررسی مبانی فقهی حق فسخ به استناد وجود عیب.....	۵۰
مبحث اول: تعبد محض.....	۵۱
مبحث دوم: قواعد «لاضرر» و «لاخرج».....	۵۹
مبحث سوم: شرط تبانی صحت.....	۶۵
بخش دوم: چالش‌های نو به سبب تحولات پزشکی و پیدایش بیماری‌های جدید.....	۷۳
فصل اول: قابل درمان شدن برخی عیوب.....	۷۳
فصل دوم: پیدایش بیماری‌های جدید و امکان تسری از عیوب منصوصه.....	۷۸
بخش سوم: تفاوت‌های موجود بین زن و مرد پیرامون موارد حق فسخ ناشی از عیب.....	۹۵

شروط ضمن عقد ازدواج

پیشگفتار.....	۱۱۳
مقدمه.....	۱۱۷
بخش اول: شروط ناظر بر امور مالی.....	۱۲۷
مبحث اول: شرط خیار فسخ سبب استیفاء.....	۱۲۷
مبحث دوم: شرط سقوط نفقه در عقد دائم و پرهیزت آن در عقد موقت.....	۱۳۰
مبحث سوم: شرط توارث در عقد منقطع.....	۱۴۱
مبحث چهارم: شرط تنصیف دارایی.....	۱۴۶
بخش دوم: شروط ناظر بر امور غیر مالی.....	۱۷۵
مبحث اول: شرط وجود صفتی خاص در یکی از زوجین.....	۱۷۵
مبحث دوم: شرط انتخاب محل سکونت.....	۱۸۵
مبحث سوم: شرط اشتغال به تحصیل و انتخاب شغل.....	۱۸۹
مبحث چهارم: شرط عدم ازدواج مجدد.....	۱۹۸
مبحث پنجم: شرط وکالت در طلاق.....	۲۰۸
مبحث پایانی: نگاهی انتقادی به شروط ضمن عقد نکاح موجود در قباله‌های رسمی.....	۲۱۶
نتیجه‌گیری.....	۲۲۷
منابع و مأخذ.....	۲۲۹

دیباچه استناد دکتر سید مصطفی محقق داماد

۱- خانواده هستی نهاد و هسته مرکزی در تشکیل تمدن بشری به شمار می‌رود. ساده‌انگاری نسبت به نقش این نهاد را صرفاً در تکثیر و بقاء نسل بدانیم، هر چند که این امر هم یکی از آثار آن است. اهمیت خانواده به حدی است که می‌تواند توجیه‌گر فصل ممیز انسان از سایر حیوانات محسوب گردد. به نظر حکیمان انسان در جنس حیوان با سایر جانداران مشترک است و فصل انسان را نفس ناطقه می‌دانند، ولی بی‌تردید، وجود نفس ناطقه در انسان امری است بالقوه که فعلیت یافتن آن در کانون خانواده صورت‌پذیر است. امروزه در خصوص تکثیر نوع بشر از راه‌ها و طرُقی نظیر شبیه‌سازی انسانی سخن بسیار گفته شده ولی جای این سؤال باقی است که- در فرض عملی شدن- بشر تکثیر شده چگونه خواهد بود؟ خانواده، و نه از طریق- به قول قرآن مجید- «تَسْبِیْهِ وَ صِهْرِهِ» آلیاقت خلافت الاهی و مستعد شدن کسب درجات و کمالات و رسیدن به مقامی است که ملائک شدن را دارد؟ خدا می‌داند!!

آنچه از تعلیمات ادیان دستگیرمان شده آن است که از طریق خانوادگی شروع و

۱- اشاره به آیه شریفه: وَ هُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَ صِهْرًا وَ كَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا (۵۴/ فرقان) و او است آنکه آفرید از آب، انسانی را پس قرار داد او را دارای نسب و سبب و پروردگار تو تواناست.

سالم انسان‌هایی دارای احساس‌های انسانی پدیدار می‌گردد، از سایر طرق نمی‌دانیم چه خواهد شد.

۲- بی‌تردید نسبت به حقوق، اجرای قانون و مقررات، نهاد خانواده را نمی‌توان با سایر نهادهای اجتماعی مقایسه نمود، چرا که در این نهاد نقش اصلی را عواطف و احساس ایفاء می‌کند، نه حقوق و مقررات. ولی در عین حال انسان در هیچ اجتماعی نمی‌تواند بدون حقوق و نظم و انضباط به زیست خود ادامه دهد. با اذعان به اهمیت بیشتر نقش عواطف و احساس در نهاد خانواده، معتقدم که قرارداد تشکیل زندگی مشترک و عواطف و احساس از محکم‌ترین و موثوق‌ترین میثاق‌هایی است که بشر در طول زندگی منعقد می‌سازد، و باید همچنین باشد و این است معنای تعبیر هنری و زیبایی‌شناختی «مِثَاقًا غَلِيظًا»^۱. نباید از گفته رسول‌الله (ص) که «ما احل الله شيئا ابغض اليه من الالم الا نكح»^۲ یعنی خداوند چیزی را حلال نکرده که در عین حال آن را دشمن داشته باشد، غافل شدیم. "به سادگی عبور کنیم. درست است که اسلام با مسیحیت این تفاوت را دارد که جایی در مسیحیت به مرگ است و در اسلام به طلاق نیز امکان جدایی وجود دارد. انسان‌گیری طلاق ستون و ارکان خانواده را متزلزل می‌سازد.

۳- بخش حقوق خانواده در مجموعه نظام حقوقی اسلامی یکی از مهم‌ترین بخش‌هاست که اظهارنظر در مورد احکام آن تنها بالایی را می‌طلبد. مانند بخش‌های معاملات نیست که عرفی محض باشد. مانند بخش عبادات هم نیست که تعبدی خالص باشد. از یکسو قواعد عمومی معاملات در آن حاکم است و از سوی دیگر به خاطر جنبه‌های عبادی بودنش گاه تعبدی است شخصی که

۱- وَ كَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا (نساء) و چگونه پس بگیرید با اینکه بدن‌های شما با هم تماس گرفته و همسران شما هنگام عقد ازدواج از شما پیمان محکم - بر وفاداری و امانت - گرفتند.

۲- سنن ابی داوود؛ میرزا حسین نوری، مستدرک الوسائل، مؤسسه آل‌البیت (ع)، چاپ اول، بیروت، جلد ۱۵، ص ۲۸۰، باب اول از ابواب مقدمات و شرایط طلاق، حدیث پنجم.

می‌خواهد در این راه قلم بزند باید در خویشتن چنان توانایی را بیابد که به قواعد هر دو بخش آشناست. اشتباهات هولناک در آثار برخی از صاحبان قلم که در این وادی گام نهاده‌اند ناشی از همین جهت است که گاه به جهت تنها عرفی اندیشیدن موضوع مرتکب چنان اشتباهات شگرف شده‌اند.

اثر حاضر نتیجه تلاش جناب مفضل ارجمند آقای سید مهدی میرداداشی، یکی از پژوهشگرانی است که برای گام برداشتن در هر دو وادی آستین بالا زده و برای رشد و تعالی مربیان آموزگاران در حوزه‌های سنتی و دانشگاه‌ها سال‌ها رنج تعلیم و تربیت خود را نسی داشته‌اند، امید است که مورد قبول درگاه حضرت رب العالمین قرار گیرد و به نفع همواره بیفزاید و او را قره‌العین و مایه فخر و مباهات برای ما و ملت عزیزمان قرار دهد.

سید مصطفی محقق داماد

اول آذرماه ۱۳۸۹

www.ketab.ir

خانواده، عنصر کوچک‌ترین واحد اجتماعی، همواره کانون توجه مکاتب حقوقی بوده و هر مکتبی سعی داشته و دارد تا بهترین مقررات و قوانین را جهت سروسامان دادن به روابط اعضای خانواده با یکدیگر وضع و به جامعه ارائه نماید، بدیهی است وضع و تصویب مقررات بر هر زمینه‌ای از جمله در حوزه حقوق خانواده ملهم از نوع نگرش یک مکتب است. خانواده و اجتماع است. در واقع، حتی اگر از تأثیر مستقیم مبانی‌ای همچون «عدالت بر نظام‌سازی را منکر شویم، نمی‌توانیم از تأثیرات غیر مستقیم مبانی بر حوزه اندیشه و بالایی بر حوزه تقنین و نظام‌سازی، غافل باشیم. نظام حقوقی اسلام نیز از این قاعده استثنای نیست، به جهت اهمیت کارکردهای مختلف خانواده و نیز به منظور استحکام آن، تعیین روابط اعضای آن، اصل دهم قانون اساسی ضمن تأیید نقش مهم خانواده مقرراتی را در این باره «از آنجا که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات باید بر مبنای این امر و مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و تقویت روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد».

این اصل علاوه بر تعیین وظیفه دو قوه قانونگذاری و اجرایی در رابطه با نهاد خانواده، هدف نظام حقوقی را در این زمینه معین می‌کند.

قوانینی که در ارتباط با خانواده تصویب شده و هم اکنون نیز مجری می‌باشد، در برخی موارد با معضلات و مشکلاتی روبه‌رو شده است، از جمله این قوانین، «مقررات مربوط به «حق حبس زوجه»، «امکان فسخ نکاح» و «شروط ضمن عقد

ازدواج» می‌باشد، مجموعه حاضر که در قالب سه طرح پژوهشی مستقل با عناوین فوق، سامان یافته است، از مهم‌ترین مباحث چالشی در حوزه خانواده بوده که نگارنده سعی نموده تا با حذف مطالب تکراری در این حوزه، مطالب جدیدی را از منظر منابع فقهی مورد مطالعه قرار دهد و قوانین موضوعه ایران را با هدف بررسی میزان تطابق آن با مبانی فقهی ارزیابی نماید و آن را به جامعه حقوقی کشور تقدیم کند، نویسنده امیدوار است تا نوشتار حاضر برای پویندگان دانش حقوق در مقاطع مختلف بویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی و در تدوین پایان‌نامه‌ها مؤثر واقع گردد، برای آشنائی بیشتر با این کتاب به نظر دانشجویان حقوق در استنباط و بهره‌برداری از کتب فقهی، تعمداً در مقدمه و فصل اول، تقسیم‌بندی متن فقهی در پاورقی‌ها را بیشتر از حد متعارف آورده‌ایم، بدیهی است که این تلاش نگارنده بر این بوده تا در حد بضاعت علمی خود، اثری به دور از نقص و کاستی ارائه دهد. راهنمایی‌ها و نظریات اساتید محترمی که به عنوان ارزیاب، بر این کار نظارت داشته‌اند، اشکالات این اثر بسیار کاسته است با وجود این، ممکن است هنوز اشکالات و نقایص در آن وجود داشته باشد که از دید تیزبین اهل تحقیق مخفی نمی‌ماند. نقدپذیری و انعطاف‌پذیری در عرصه علم دانسته و از نظرات، پیشنهادها و انتقادهای صاحب نظران گرامی استقبال می‌نمایم. در پایان، لازم می‌دانم از همسر گرامی‌ام که در تمام مراحل زندگی بویژه در عرصه کسب دانش و پژوهش یار و یاور این جانب بوده‌اند تشکر و سپاس ویژه‌ای را تقدیم کنم. امید است این اثر ناچیز مورد رضای حضرت حق و مورد قبول اهل دانش و فرهنگ قرار گیرد، ان‌شاءالله.

سید علی محمد داداشی

شهریور ۱۳۸۹ ق. مقدسه